

The Journal of International Social Science Education

ISSN: 2146-6297 (Online) Dergi wepsayfası: <https://www.dergipark.org.tr/en/pub/issej>

Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeyleri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Örnekleme)

Gürbüz OCAK, Sümeyye ÇENGELCİ & Ramazan YURTSEVEN

Önerilen atıf: Ocak, G., Çengelci, S., & Yurtseven, R. (2022). Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeyleri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Örnekleme), *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(1), 123-155. DOI: 10.47615/issej.1103143

Makale linki: <https://doi.org/10.47615/issej.1103143>

© 2022 Yazar(lar). Baskılar ve izinler: Yazarlar makalelerini USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisinde yayınladıktan sonra basılı olarak veya Birinci Baskı olarak çevrimiçi paylaşma iznine sahiptir.

Öne Çıkanlar

21. yüzyılda, bireylerin birçok alanda yaşanan hızlı gelişmelere ayak uydurabilmesi için birtakım becerilere sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Dijital okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenme, bu beceriler arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca, yapılan çalışmalardan farklı olarak öğretmenlerin, dijital okuryazarlık becerilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini nasıl etkilediği ve yordama durumu ele alınmıştır.

Bu iki beceri arasındaki ilişkiyi konu alan az sayıda çalışma olması sebebiyle bu araştırmanın alanyazına katkı sunacağı, öğretmen yetiştirme politikalarına ve bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutacağı umulmaktadır.

USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi hakemli bir çevrimiçi dergidir. Bu makale araştırma, öğretim ve özel çalışmalar amacıyla kullanılabilir. Makalenin içeriğinden yalnızca yazarlar sorumludur. Dergi makalelerin telif hakkına sahiptir. Yayıncı, araştırma materyalinin kullanımıyla bağlantılı veya doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan herhangi bir kayıp, işlem, talep veya masraf veya zarardan sorumlu tutulamaz.

Tüm yazarlardan, sunulan çalışmalarla ilgili olarak diğer kişi veya kuruluşlarla herhangi bir finansal, kişisel veya diğer ilişkiler dahil olmak üzere herhangi bir fiili veya potansiyel çıkar çatışmasını ifşa etmeleri istenir.

Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeyleri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Afyonkarahisar Örnekleme

Gürbüz OCAK <http://orcid.org/0000-0001-8568-0364>

Eğitim Fakültesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, 03200, Türkiye

Sümeyye ÇENGELCİ <http://orcid.org/0000-0001-9336-8522>

Çay MYO, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, 03700, Türkiye

Ramazan YURTSEVEN <http://orcid.org/0000-0001-9963-8642>

MEB, Sultanbeyli Nene Hatun İlkokulu, İstanbul, 34935, Türkiye

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Afyonkarahisar il merkezinde görev yapan 367 öğretmen oluşturmaktadır. “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” ve “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilim Ölçeği” aracılığıyla toplanan verilerin analizinde, frekans, yüzde, standart sapma, ortalama, t-testi, iki yönlü varyans (ANOVA) ve pearson korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık dijital okuryazarlık becerileri yüksek olanlar lehinedir. Ayrıca öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde; cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin ortak etkisi anlamlı bulunurken; branş, kıdem, kademe ile dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin ortak bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda bu iki değişken arasında cinsiyet, branş, kıdem ve kademe gruplarında da pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Son olarak öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur.

MAKALE TARİHİ

Geliş tarihi 13 Nisan 2022
Kabul tarihi 13 Mayıs 2022

ANAHTAR KELİMELER

Dijital Okuryazarlık,
Yaşam Boyu Öğrenme,
Öğretmenler.

Makale Türü

Araştırma makalesi.

İLETİŞİM Ramazan YURTSEVEN ✉ ramazan_yurtseven15@hotmail.com ✉ MEB, Sultanbeyli Nene Hatun İlkokulu, İstanbul, 34935, Türkiye

© 2022Yazar(lar).

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial ile lisanslanmıştır. Lisans, (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>) koşulları altında dağıtılan ve ticari olmayan amaçla eseriniz remix, ince ayar yaparak ya da üzerine geliştirerek kendi eserlerinde kullanılmasına izin verir. Ancak ortaya çıkan yeni eseri benzer lisans ile lisanslamak zorunda değildir.

Giriş

Çağımızda teknolojinin dönüştürücü bir güç haline gelmesiyle yaşanan hızlı gelişmeler, yaşamın her alanına yansımakta, bilginin küreselleştiği, insanların iletişim biçimlerinin değiştiği ve iletişim araç-gereçlerinin sürekli geliştiği görülmektedir. Ayrıca kitle iletişim araçlarının kapsamının genişlediği ve iletişim alanlarının da yenilenerek farklılaştığı görülmektedir. Bu bakımdan içinde yaşadığımız 21. yüzyıl, bu gelişmeler doğrultusunda iletişim, bilgi, uzay, bilişim, teknoloji ve internet çağı gibi birçok isim almış; bu çağın toplumu ise bilgi, teknoloji ve iletişim toplumu şeklinde isimlendirilmiştir. Yaşanan tüm değişim ve gelişmelere ayak uydurarak bunlardan en iyi ölçüde faydalanabilmek için bireylerin sahip olması istenen beceriler ve yeterlikler de değişime uğramıştır (Karaman ve Karataş, 2009). Bu noktada değişimin ve gelişimin kaçınılmaz olması, bireylerin ve kurumların bilim ve teknolojideki bu değişimlere paralel bir biçimde yaşam kalitelerini artırmasını, bilgi ve becerilerini geliştirip değiştirmesini, kendini çağa uygun olarak yenilemesini zorunlu hale getirmektedir. Bu doğrultuda sürekli yenilenen bilgi ve becerileri etkin olarak kullanabilmek, yorumlayabilmek ve uyum sağlayabilmek amacıyla dijital teknolojilerin etkili ve verimli kullanılabilmesinin önemi, zamanla daha da artmaktadır (Kazu ve Erten, 2014). Çünkü teknoloji dünyası durmadan gelişmeye devam eden aktif yapısıyla bu hızı yakalayabilmek için bir takım yeni iletişim becerilerine sahip olmayı, medya ve teknolojik araçları sorumluluk bilinciyle etkin şekilde kullanabilmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda son yıllarda dijital teknolojideki gelişmeler, dijital okuryazarlık kavramını ortaya çıkarmıştır (Kurt vd., 2013).

Dijital okuryazarlık kavramı, teknolojinin gelişimi ile dönüşüme uğrayan dijital toplumda ayakta kalabilmek için gerekli olan kavramlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Kaya, 2020). Bu kavram, ilk kez 1997’de Paul Gilster tarafından paylaşılmıştır (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018). Dijital okuryazarlık, Gilster’in yazdığı kitabıyla beraber diğer okuryazarlık kavramlarından farklılaşmaya başlayarak daha sık kullanılmaya başlanmış ve kavrama farklı açılardan yaklaşan çeşitli tanımlamalar yapılmıştır (Kozan, 2018). Örneğin Tornero (2004) da dijital okuryazarlığı, okuma yazma için gerekli görülen yeteneklerde olduğu gibi yeni teknolojileri kullanabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Martin (2008), bireylerin dijital araçları kullanabilmesi için bilinç, tutum ve yeteneklerinin gelişmesi, dijital kaynaklara erişme ve erişilen kaynakları değerlendirme, analiz ve sentez aşamalarından geçirme, yeni bilgi oluşturabilme, kişilerarası iletişim kurabilme, bu süreci yapıcı sosyal faaliyetler aracılığıyla sosyal hayatına yansıtarak entegre edebilmesi şeklinde tanımlamıştır.

Günümüzde dijital okuryazarlığın geleneksel okuryazarlıktan daha çok önemli olmaya başladığı görülmektedir. Çünkü geleneksel okuryazarlık için az sayıda bazı becerilere sahip olmak yeterli iken; dijital okuryazarlık için farklı teknolojilerin doğru şekilde kullanılması, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşılabilmesi, doğru bilginin üretilebilmesi, bilgilerin paylaşılabilmesi ve öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojinin etkin kullanılabilmesi gibi birçok beceriye sahip olmak gerekmektedir (Hamutoğlu vd., 2017). Buckingham (2008) dijital okuryazar olabilmek için temel teknoloji becerilerinin gerekli olduğunu ancak dijital okuryazarlığın sadece bir bilgisayarın, klavyenin nasıl kullanılması gerektiğini ya da çevrimiçi aramaların nasıl yapılması gerektiğini öğrenme meselesinden çok daha fazlası olduğunu ifade etmektedir. Dijital okuryazar olan bir birey; yenilikçi, yaratıcı, etkili iletişim kurabilen, iş birliği ile çalışabilen, eleştirel düşünebilen, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, teknoloji ile ilgili kavramların ne anlama geldiğini bilen ve bu kavramları doğru şekilde kullanabilen, dijital bir vatandaş olarak görevlerini yerine getiren bir bireydir (TISTE, 2007; akt. Ocak ve Karakuş, 2019). Girişimcilik, yenilik ve yaratıcılık için ön koşul olarak görülen dijital okuryazarlığı kazanamayan bireyler, Martin (2005)'e göre toplum yaşamına katılmada ve 21. yüzyılda yaşamak için gerekli olan bilgi, beceri ve yeterlilikleri elde etmede başarılı olamazlar. Dolayısıyla 21. yüzyılın gereklerine sahip bireyler için, güvenilir bilgiye ulaşma, güvenli şekilde ve bilinçli olarak internet kullanımı gibi dijital okuryazarlıkla ilgili beceriler oldukça önemli görülmektedir.

Eğitim bireyi hayata hazırlar felsefesi doğrultusunda bireylerin çağın değişim ve gelişmelerine adaptasyonunu sağlayacak ve onları değişime hazırlayacak bir eğitim modelinin benimsenmesi esastır (Tüzel ve Tok, 2013). Bu becerinin temel eğitim düzeyinden itibaren aşamalı ve planlı bir biçimde verilmesi, bireylerin dijital dünyaya uyum sağlamaları için mutlaka gerekmektedir. Bu düşüncelerle dijital okuryazarlık becerilerine ders materyallerinde ve özellikle de temel eğitim-öğretim programlarında titizlikle yer verilmelidir (Altun, 2019). Dünyada yaşanan gelişmelerle doğru orantılı olarak Türkiye'de de yeni teknolojilerin eğitim alanında kullanılması ve dijital okuryazarlık konusu önemle üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır (Karabacak ve Sezgin, 2019).

Eğitimde öğretmen ve teknolojinin birbirlerini desteklemesi ve bütünlemesi, eğitim-öğretimdeki kalite ve verimin artmasına da yardımcı olacaktır. Eğitim sistemi bir toplumun organizması olarak düşünülürse öğretmenlerin de bu organizmanın hayat damarı olduğu aşikârdır. Çünkü toplumun bütünüyle kalkınması ve kaliteli bir yaşam için gerekli olan nitelikli insan gücünü yetiştirmede, en büyük etken muhakkak ki öğretmenlerdir (Dikmen, 1998; akt. Yılmaz, 2007). Değişim ve gelişimleri takip etmek ve kendisini bu doğrultuda sürekli geliştirmek, öğrencilere de bu doğrultuda rehberlik etmek, çağımıza adaptasyonun sağlanması, öğretmenin temel görevlerindedir (Ocak ve Karakuş, 2019). Bu bakımdan öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerine öncelikle kendilerinin sahip olmaları ve öğrencilerine rol model olmaları gerekmektedir.

Yukarıda bahsedildiği üzere, bilgi-iletişim teknolojileri alanındaki başdöndürücü

gelişmeler, insanoğlunun bilgisi, beceri ve yeterliliklerini güncelleyerek daima kendisini geliştirmesini de zorunlu kılmaktadır. Dijital alandaki gelişmelerin sonucunda bireylerin sürekli öğrenme pratiği içinde olması gerekliliği de yaşam boyu öğrenme kavramını ortaya çıkarmıştır. Nitekim insan kaynağının niteliğinin artmasında önemli bir araç olan yaşam boyu öğrenme, bireylerin yaşadıkları çevreye ve zamanın gerekliliklerine adaptasyon sağlamaları için edinmeleri gereken önemli bir beceridir (Aksoy, 2008; Özgür, 2016). Bu bağlamda yaşam boyu öğrenmenin dijital çağa ayak uydurmada önemli bir role sahip olduğu ve öğrenmenin yaşam boyu sürdürülmesi gereken bir ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme kavramı, 1931’de Alfred North Whitehead tarafından kullanılmış (Akbaş ve Özdemir, 2002), 70’li yıllarda OECD ve UNESCO raporlarında yer verilmiş ve uluslararası çalışmalarda gündeme gelmeye başlamıştır (Kaya, 2014). AB’nin 1996 yılını “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yılı” olarak açıklamasının ardından yaşam boyu öğrenmeye gösterilen ilgi ve değer daha da artmıştır (Akbaş ve Özdemir, 2002). MEB (2009) bu kavramı; bireysel, toplumsal ve istihdam gibi birçok unsurla bağlantılı olarak bireylerin; bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmek maksadıyla yaşamı boyunca katıldığı tüm öğrenme faaliyetleri olarak tanımlamaktadır. 2002 Avrupa Komisyonunda ise, bireyin yaşamı süresince mesleki ve sosyal açıdan gelişmesine katkı sunan tüm etkinlikler olarak ifade edilmektedir (European Commission, 2002). Candy (2003) de şöyle bir tanımlama yapmıştır: “Bireylerin yaşadıkları modern çevreye adaptasyonunu sağlayan, hem formal hem informal eğitimi birlikte işe koşan, bireylerin yaşamları boyunca edindikleri tüm bilgi, beceri, değer ve niteliklerin doğumdan ölüme kadar kazanılmasını ve sürekli yenilenmesini ifade eden bir kavramdır.” Yaşam boyu öğrenme, örgün eğitimin bir alternatifi olmayıp, aksine hem örgün hem de yaygın eğitim boyunca gerçekleşen tüm öğrenme pratiklerini kapsamaktadır. Örgün eğitim döneminde yaşanan bilgi eksiklikleri ve yetersizliklerin tamamlanması, yeni birikimlerle geliştirilmesi ve yeni yeteneklerin keşfedilmesi olarak ele alınabilir (Göksan vd., 2009).

Yaşam boyu öğrenme, öğrenmede fırsatlar oluşturarak bireyin kişisel gelişimini sağlama, toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirme ve ekonomik büyümeyi sağlama olmak üzere üç temel amaca yönelir (Güleç vd., 2012). Ayrıca iş hayatında daima güncel olmak, değişimlere uyum sağlamak, ekonomideki değişimi takip etmek, dünya çapındaki farklı alanlara yönelik pek çok değişim ve gelişmeleri yakalayabilmek ve tüm bu farklılaşma ve değişiminin doğal getirisi olan demokratikleşme sürecini doğru anlayabilmek de yaşam boyu öğrenmenin temel amaçlarından (Turan, 2005). Yaşam boyu öğrenmenin başka bir amacı, bireylerin yaşamlarını kaliteli hale getirerek devam ettirmesi ve yaşamlarının farklı dönemleri ile yaşanan değişimlere uyum sağlamaları için gereken bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamaktır (Güleç vd., 2012). Yaşam boyu öğrenen bireylerin, öğrenme sürecini kontrol etme ve özdenetim sahibi olma, yeniliklere açık olma, sorumluluk alabilme, üst düzey düşünme becerilerine sahip olma ve problemleri çözebilme gibi becerilere sahip olması gerektiği belirtilmektedir. Bunun yanında bilgi iletişim teknolojilerini verimli ve aktif biçimde kullanabilme,

sosyal çevresi ile etkili iletişim kurabilme, bilgi edinmeye istekli olma, yeteneklerine uygun iş alanlarında ekonomiye katkıda bulunma ve kendini gerçekleştirebilme gibi özelliklere de sahip olmaları beklenmektedir (Epçaçan, 2013). Yaşam boyu öğrenme, 21. yüzyılın insan modelinde olması gereken bir özellik olarak ifade edilmektedir (Yılmaz, 2016). Bireylere sahip oldukları bilgileri sürekli güncelleme, yaşamlarında etkili olan önemli değişiklik ve gelişmeleri anlama ve kavrama, hayal gücünü genişletme, bilinçli bir biçimde kişisel, mesleki ve entelektüel düzeylerini geliştirme toplumun yeniden yapılandırmasında etkili olma gibi pek çok fayda sağlamaktadır (Maç ve Dede, 2008; Oskay vd., 2010). Yaşam boyu öğrenme artık tüm toplumlar için bir gereklilik olarak görülmekte (Yüzlü, 2019), toplumların ekonomik ve sosyal alanda yaşanan zorluk ve sorunlarla baş edebilme yöntemlerini geliştirmesi ve zorlu süreçlerden çıkılmalarını sağlaması bakımından, geleceği hedefleyen ülkelerin eğitim politikaları arasından önemli bir yer tutmaktadır (Arslan vd., 2019). Bu amaçlar doğrultusunda yaşam boyu öğrenmenin önceliğinin kişisel gelişim olduğunu söylemek mümkündür. Bu bakımdan öğretmenlerin de yaşam boyu öğrenme eğilimleri son derece önem arz etmektedir.

Yaşam boyu öğrenme, eğitim politikalarının yönlendiricisi olan çağdaş bir olgu olarak ifade edilmektedir (Diker Coşkun, 2009). Günümüzde eğitim kurumlarında kazanılan bilgi ve becerilerin geçerlik süresinin azalması ve edinilmiş bilgilerin yetersiz kalması ile bireyler, yaşamları süresince yeni bilgi ve beceriler kazanmaya gereksinim duymaktadır. Bu doğrultuda çağımızın eğitim sistemlerinin, yaşam boyu öğrenme becerilerini kazandıracak biçimde ve bireylerin yaşam boyu karşılaşacağı değişim ve gelişmelere adaptasyon sağlamasına imkân sağlayacak nitelikte yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Demiralay ve Karadeniz, 2009). Bu doğrultuda ilk olarak 2002 yılında Yaşam Boyu Öğrenme Kararında yerini alan Türkiye, bu alandaki çalışmalarına sonraki yıllarda hız vermiştir (Kaya, 2014). MEB bünyesinde Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü oluşturulmuş ve bu müdürlük aracılığı ile halka yaşam boyu öğrenmeye yönelik olanaklar sunulmuştur. Ayrıca Türkiye 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde de yer alan önemli hedeflerden biri, yaşam boyu öğrenmedir.

Eğitim sisteminin başarısı, sistemin uygulayıcısı olan öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Çünkü eğitim teknolojilerini, eğitim materyallerini ve çeşitli fiziksel donanımları kullanarak eğitim programlarını hayata geçirecek olan öğretmenlerdir. Bu kaynakları etkin ve verimli kullanarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden gelişmelerini sağlamak, ancak mesleki yönden yeterli öğretmenlerle mümkündür (Zayımoğlu-Öztürk, 2011). Bu nedenle öğretmenler sürekli gelişmeleri takip etmek ve kendini yenilemek durumundadır. Hatta bazı durumlarda yenilikleri takip etmek de yeterli gelmemekte; yenilikleri benimsemek, onları uygulama konusunda profesyonelleşmek ve bu yenilikleri bir alışkanlık halinde sınıflarda uygular hale gelmek gerekmektedir (Açıkgöz, 2011). Yenilik ve gelişmelere açık olmak ve bunları daima takip etmek ise yaşam boyu öğrenme ile mümkündür. Toplum kalkındırarak gelecek neslin bu beceriye sahip olmasının yolu ise öğretmenlerden geçmektedir. Nitekim yaşam boyu öğrenme anlayışına

sahip olan öğretmenler, yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip bireyler yetiştirebilirler. Ayrıca öğretmenler bireylerin, öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanmalarında, öğrenmeye ilgi göstermelerinde ve istekli olmalarında hem yönlendirici hem de rol model konumundadırlar (İleri, 2007). Bu nedenle yaşam boyu öğrenme, özellikle öğretmenler için büyük bir önem taşımaktadır ve öğretmenler topluma örnek teşkil ederek yaşam boyu öğrenmenin liderleri olmalıdırlar (Çam ve Üstün, 2016).

Özetle yaşadığımız çağın gelişmelerine ayak uydurabilmek, kişisel, sosyal, ekonomik ve teknolojik açıdan gelişim sağlayabilmek için yeni birtakım becerilere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Dijital okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenme, bu beceriler arasında önemli bir yere sahiptir. Günümüzde teknoloji ve eğitim birbirini tamamlayan ve destekleyen iki önemli unsur haline gelmiştir. Teknolojinin hızla gelişimi eğitim alanını da büyük oranda etkileyerek birçok yeniliğe yol açmış ve bundan sonra da farklı yeniliklere yol açmaya devam edecektir. Bu yenilikleri kullanabilmek için dijital ve teknolojik becerilerin gelişimi, bunları geliştirebilmek için ise bireylerin sürekli öğrenmeye devam ederek kendilerini geliştirmeleri ve yaşam boyu öğrenme içinde olmaları gerekmektedir. 21. yüzyıl bireylerinin bu iki beceri ve yeterliğe sahip olmaları son derece önemli görülmekte, bunlara sahip bireylerin yetiştirilmeleri konusunda en önemli görev ise öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin geleceğin mimarı ve toplumun gelişiminin öncüleri oldukları göz önünde bulundurulursa, çağın yeniliklerini sürekli takip etmeleri, kendilerini daima geliştirmeleri ve yetiştirdikleri nesillere rol model olarak yeni yüzyılın becerilerini öğretebilmeleri için öncelikle tüm bu yeterliklere kendilerinin sahip olmaları gerekmektedir.

Amaç

Eğitimin sürekli yenilendiği ve bilginin hızla değiştiği 21. yüzyılda, bireylerin sahip olması gereken önemli becerilerden birisi olarak görülen dijital okuryazarlığın gerekliliği, yine çağımızda öğrenmenin sonu olmayan bir olgu olarak yaşam boyu devam etmesi gerekliliği bu becerilerin yeni yetişen bireylere kazandırılması açısından bu konu üzerine çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü bu becerilerin öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin öncelikli olarak rol model olmaları, hem kendilerini bu konuda yetiştirmeleri, hem de öğrencileri yetiştirmeleri açısından önemlidir. Alanyazın incelendiğinde özellikle yaşam boyu öğrenme konusunda çok sayıda çalışma olduğu görülmekle beraber yaşam boyu öğrenme ve dijital okuryazarlık becerilerini konu alan araştırmaların son zamanlarda arttığı görülmektedir (Özçiftçi ve Çakır, 2015; Özgür, 2016; Boyacı, 2019; Özoğlu, 2019; Öteleş, 2020; Gökbulut, 2021). Fakat dijital okuryazarlık becerileri ile ilgili araştırmaların daha çok öğretmen adayları ve bazı branş öğretmenleri üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmekte iken bu iki beceri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışma sayısı oldukça azdır. Ayrıca bu konuda öğretmenlere yönelik yapılan araştırma da yok denecek kadar azdır. Oysaki bu becerilerin gelecek nesillere aktarılmasındaki rolleri düşünüldüğünde öğretmenlere yönelik araştırmaların artırılması ve eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Ayrıca yaşam boyu öğrenme ve dijital okuryazarlığın birbiriyle bağlantılı

kavramlar ve birlikte ilerleyen bir süreç olması sebebiyle öğretmenlerde bu becerilerin ne denli kullanıldığının saptanması ve geliştirilmelerine yönelik nasıl adımlar atılmasının belirlenmesi adına bu becerilerin birlikte ele alınarak araştırılmasının eğitimin geleceği adına son derece önemli olacağı düşünülmektedir. Ayrıca alanyazında dijital okuryazarlık becerileri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerine ülkemizde yapılan kısıtlı sayıda araştırma vardır (Boyacı, 2019; Öteleş, 2020; Özoğlu, 2019). Bu araştırmalarda daha çok yaşam boyu öğrenme için dijital okuryazarlık becerilerinin gerekliliği ve dijital okuryazarlık becerilerinin gelişimi için de yaşam boyu öğrenmeye sahip olmak gerektiği ele alınmaktadır. Yaşam boyu öğrenme için dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmak son derece önemli olmakla birlikte ayrıca; teknoloji sayesinde bilgiye kolay ulaşılması ve eğitimlerin de çevrimiçi ortamlarda rahatlıkla sağlanılabiliyor olması sayesinde bu beceriye sahip olmanın yeni şeyler öğrenme ve eğitim alma konusunda bireyleri istekli hale getirdiği de aşikârdır. Bu bağlamda bu araştırmada, yapılan çalışmalardan farklı olarak öğretmenlerin, dijital okuryazarlık becerilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini nasıl etkilediği ve yordama durumu incelenmektedir. Ayrıca çalışma ile öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve çeşitli değişkenler açısından bu becerilerin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya çıkarılması hedeflenmekte ve bu konuda alanyazına katkı yapılması düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problemi “Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir. Bu ana problem doğrultusunda aşağıda verilen alt problemler oluşturulmuştur.

1. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyi dağılımları nasıldır?
2. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilim düzeyi dağılımları nasıldır?
3. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeylerine göre, yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde,
  - a. “cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”
  - b. “branş ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”
  - c. “kıdem yılı ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”
  - d. “kademe ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin” ortak etkisi var mıdır?
5. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. “Cinsiyet”, “branş”, “kıdem yılı” ve “kademe” gruplarında; öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordamakta mıdır?

Metodoloji

Araştırma, AKÜ, Sos. ve Beş. Bil. Bilimsel Araşt. ve Yayın Etiği Kurulu'na alınan 19.03.2021 tarihli, 2021/152 sayılı kararı sonucunda etik açıdan uygun görülmüş ve araştırma etik ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, iki veya daha fazla değişken arasında ilişkinin olup olmadığını veya ilişkinin derecesini belirlemek amacıyla kullanılır (Cohen, Cohen, West & Alken, 2003). Bu modelde, araştırmacının değişkenlere ve olgulara müdahalesi söz konusu değildir (Hocaoğlu ve Akkaş-Baysal, 2019). Bu araştırmada öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlandığı için bu model benimsenmiştir.

Katılımcılar

Çalışma evrenini Afyonkarahisar ilinde görevli öğretmenler; örnekleme ise Afyonkarahisar il merkezinde farklı branşlardan 367 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem belirlenirken random örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem sayısının belirlenmesinde Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından önerilen örneklem büyüklükleri tablosundan yararlanılmıştır (akt. Şahin ve Karakuş, 2019, s. 204). Buna göre; 10000 kişi için $\alpha=0.05$ hata payı ile hesaplanacak örneklem sayısı, 370 kişidir. Bu araştırmada 386 öğretmene ulaşılmış ancak eksik cevaplanan 19 veri çıkartılmış ve analizler 367 veri ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem ait bazı demografik bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1. Örneklem Ait Bazı Demografik Bilgiler

Değişken	Alt Grup	f	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	254	69,2
	Erkek	113	30,8
	Toplam	367	100
<i>Branş</i>	Sınıf Öğrt.	76	20,7
	Türkçe Öğrt.	44	12,0
	Okul Öncesi Öğrt.	43	11,7
	Matematik Öğrt.	38	10,4
	Yabancı Dil Öğrt.	35	9,5
	Fen Bilimleri Öğrt.	35	9,5
	Yetenek Dersi Öğrt.	27	7,4
	Sosyal Bilgiler Öğrt.	24	6,5
	Din KAB Öğrt.	23	6,3
	Rehberlik Öğrt.	22	6,0
Toplam	367	100	
<i>Kıdem</i>	0-5 Yıl	92	25,1
	6-10 Yıl	106	28,9
	11-15 Yıl	73	19,9

	16 Yıl ve Üzeri	96	26,2
	Toplam	367	100
<i>Kademe</i>	Okul Öncesi	49	13,4
	İlkokul	93	25,3
	Ortaokul	129	35,1
	Lise	96	26,2
	Toplam	367	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerini ölçmek amacıyla Ng (2012)'nin geliştirdiği, Üstündağ, Güneş ve Bahçivan (2017)'in Türkçe'ye uyarladığı “Dijital Okuryazarlık Ölçeği (DOÖ)”;

yaşam boyu öğrenme eğilimlerini ölçmek amacıyla Gür-Erdoğan ve Arsal (2016)'in geliştirdiği “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilim Ölçeği (YBÖEÖ)” kullanılmıştır.

DOÖ'nün Türkçeye uyarlaması, 979 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. DOÖ'nün geçerlilik analizleri kapsamında yapılan faktör analizi sonucunda ölçek maddelerinin faktör yükleri 0.46 ile 0.74 arasında bulunmuştur. Ölçekteki tek faktörün açıkladığı toplam varyans %40 olup 10 maddeden oluşmaktadır. Maddeler, beşli Likert tipinde derecelendirilmiş ve 1'den 5'e doğru puanlanmıştır. DOÖ'nün güvenilirlik analizlerinde Cronbach Alpha katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Alfa katsayısı; $0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ arası ise ölçek güvenilir değildir; $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ arası ise ölçek düşük güvenilirliktedir; $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ arası ise ölçek oldukça güvenilirliktedir; $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ arası ise ölçek yüksek derecede güvenilirliktedir (Tavşancıl, 2006, s. 29). Buna göre; DOÖ, yüksek derecede güvenilirliktedir (Üstündağ, Güneş ve Bahçivan, 2017). Bu araştırmada ise cronbach alphası .85 bulunmuştur.

YBÖEÖ'nün geliştirme çalışması, 1644 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, iki alt boyut (öğrenmeye isteklilik ve gelişime açıklık) ve 17 madde elde edilmiştir. Bu iki faktörün açıkladığı toplam varyans %43,44'tür. Ölçeğin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile de test edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .86 ve α değeri .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin kararlılığına ilişkin test tekrar test güvenilirlik katsayısı .76 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin yaşam boyu öğrenme eğilimini ölçmek için yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermiştir. Ölçekteki maddeler beşli Likert tipinde derecelendirilmiştir (Gür-Erdoğan ve Arsal, 2016). Bu araştırmada ise cronbach alpha değeri toplam ölçek için .90, alt boyutlar için sırasıyla .86 ve .83 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, Afyonkarahisar il merkezinde farklı branşlarda çalışan 367 öğretmenden toplanmıştır. Analizlerde ilk olarak parametrik veya parametrik olmayan testlerden

hangisinin kullanılacağına karar vermek amacıyla; tüm değişkenler için çarpıklık ve basıklık katsayısına göre normallik testi yapılmıştır. Çarpıklık katsayıları -.206 ile -.108 ve basıklık katsayıları -.241 ile -.399 arasında bulunmuştur. Tabachnick ve Fidell (2013) verilerin normallik değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında yer aldığına verilerin normal dağılım gösterdiğini belirtilmektedir. Buna göre parametrik testlere karar verilmiştir. Ayrıca parametrik testlerin diğer bir koşulu olan verilerin homojen olup olmadığını belirlemek için levene testi uygulanmış ve verilerin homojen olduğu görülmüştür ($p>.05$).

Analizlerde; dağılımlar için frekans, yüzde ve aritmetik ortalama gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin dijital okuryazarlık beceri düzeylerine göre farklılaşma durumu t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analiz için öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri, analiz öncesinde belirlenerek kodlama yapılmış, puanlar, “dizi genişliği/yapılacak grup sayısı” (Tekin, 1996) formülü kullanılarak, ölçekten alınabilecek en düşük puan olan 10 ile en yüksek puan olan 50 aralığı iki eş gruba ayrılmıştır. Böylece 10-30 arası puan alan öğretmenler düşük düzey, 31-50 arası puan alan öğretmenler yüksek düzey olarak atanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin farklı değişkenler ve dijital okuryazarlık düzeyinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisini belirlemek amacıyla iki yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Dijital okuryazarlık düzeyi ile yaşam boyu öğrenme eğilimi arasındaki ilişki için Pearson Korelasyon analizi ve bu iki değişkenin yordama durumunu belirlemek için basit regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, ulaşılan bulgular alt problemler doğrultusunda verilmiştir.

1. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeylerini belirlemek için betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmış ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeyleri

Maddeler	F/%	1	2	3	4	5	$\bar{x}$	SS	Düzye
Madde 1	f	9	51	64	186	57	3.62	.985	Katılıyorum
	%	2.5	13.9	17.4	50.7	15.5			
Madde 2	f	3	23	41	212	88	3.97	.822	Katılıyorum
	%	0.8	6.3	11.2	57.8	24.0			
Madde 3	f	3	33	57	209	65	3.81	.856	Katılıyorum
	%	0.8	9.0	15.5	56.9	17.7			
Madde 4	f	4	61	124	154	24	3.36	.872	Kararsızım
	%	1.1	16.6	33.8	42.0	6.5			
Madde 5	f	10	70	82	159	46	3.43	1.022	Katılıyorum
	%	2.7	19.1	22.3	43.3	12.5			
Madde 6	f	15	103	103	119	27	3.10	1.026	Kararsızım
	%	4.1	28.1	28.1	32.4	7.4			
Madde 7.	f	2	10	43	215	97	4.07	.731	Katılıyorum
	%	0.5	2.7	11.7	58.6	26.4			
Madde 8	f	13	51	84	169	50	3.52	1.007	Katılıyorum
	%	3.5	13.9	22.9	46.0	13.6			
Madde 9	f	5	18	50	225	69	3.91	.798	Katılıyorum
	%	1.4	4.9	13.6	61.3	18.8			

Madde 10	f	17	60	60	167	63	3.54	1.095	Katılıyorum
	%	4.6	16.3	16.3	45.5	17.2			
Toplam							3.63	.921	Katılıyorum

Tablo 2’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin DOÖ’nün tümünden aldıkları puan ortalaması $\bar{x}=3.63$ ’tür. Buna göre öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri puanlarının “katılıyorum” düzeyinde olduğunu ve dijital okuryazarlık becerilerinin yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Ölçek maddeleri bazında incelendiğinde, en yüksek düzeydeki maddeler “İnternette bilgi edinmek için yaptığım arama ve değerlendirmelerde kendime güvenirim.” $\bar{x}=4.07$, “Yeni teknolojileri kolayca öğrenebilirim.” $\bar{x}=3.97$ ve “Bilgi ve iletişim teknolojileri, bir projede çalışma ve diğer öğrenme etkinlikleri konusunda akranlarımla daha iyi işbirliği yapmamı sağlar.” $\bar{x}=3.91$ olarak bulunmuştur.

2. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilim düzeylerini belirlemek için betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmış ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilim Düzeyleri

Maddeler	F/%	1	2	3	4	5	$\bar{x}$	SS	Düzye
Madde 1	f	4	7	23	256	77	4.07	.665	Katılıyorum
	%	1.1	1.9	6.3	69.8	21.0			
Madde 2	f	1	6	28	243	89	4.12	.627	Katılıyorum
	%	0.3	1.6	7.6	66.2	24.3			
Madde 3	f	2	1	15	224	125	4.27	.604	K.Katılıyorum
	%	0.5	0.3	4.1	61.0	34.1			
Madde 4	f	1	13	36	193	124	4.16	.760	Katılıyorum
	%	0.3	3.5	9.8	52.6	33.8			
Madde 5	f	0	1	29	205	132	4.27	.612	K.Katılıyorum
	%	0.0	0.3	7.9	55.9	36.0			
Madde 6	f	0	13	35	211	108	4.12	.718	Katılıyorum
	%	0.0	3.5	9.5	57.5	29.4			
Madde 7.	f	1	4	48	184	130	4.19	.719	Katılıyorum
	%	0.3	1.1	13.1	50.1	35.4			
Madde 8	f	1	0	11	174	181	4.45	.584	K.Katılıyorum
	%	0.3	0.0	3.0	47.4	49.3			
Madde 9	f	2	5	28	187	145	4.27	.707	K.Katılıyorum
	%	0.5	1.4	7.6	51.0	39.5			
Madde 10	f	1	7	17	188	154	4.32	.679	K.Katılıyorum
	%	0.3	1.9	4.6	51.2	42.0			
Madde 11	f	1	3	3	146	214	4.55	.588	K.Katılıyorum
	%	0.3	0.8	0.8	39.8	58.3			
Madde 12	f	1	11	35	172	148	4.23	.766	K.Katılıyorum
	%	0.3	3.0	9.5	46.9	40.3			
Madde 13	f	0	2	18	180	167	4.39	.608	K.Katılıyorum
	%	0.0	0.5	4.9	49.0	45.5			
Madde 14	f	0	2	25	206	134	4.28	.611	K.Katılıyorum
	%	0.0	0.5	6.8	56.1	36.5			
Madde 15	f	1	2	8	195	161	4.39	.591	K.Katılıyorum
	%	0.3	0.5	2.2	53.1	43.9			
Madde 16	f	1	8	36	205	117	4.16	.708	Katılıyorum
	%	0.3	2.2	9.8	55.9	31.9			
Madde 17	f	0	10	35	150	172	4.31	.756	K.Katılıyorum

	%	0.0	2.7	9.5	40.9	46.9			
Toplam							4.26	.664	K.Katılıyorum

Tablo 3’te görüldüğü üzere, öğretmenlerin YBÖEÖ’nün tümünden aldıkları puan ortalaması $\bar{x}=4.26$ ’dır. Buna göre öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilim puanlarının “kesinlikle katılıyorum” düzeyinde olduğunu ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek maddeleri incelendiğinde, en yüksek düzeydeki maddeler “Yeni şeyler öğrenmenin kendimi geliştirmeme katkı sağladığını düşünürüm.” $\bar{x}=4.55$, “Yeni şeyler öğrenmekten zevk alırım.” $\bar{x}=4.45$ ve “Kişisel ya da mesleki gelişimim için gerekli farklı alanlardaki bilgi ve becerilerle ilgili eğitim almayı isterim.” $\bar{x}=4.39$ olarak bulunmuştur.

3. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeylerine göre; yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için t-testi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerine Göre Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Farklılık Durumuna İlişkin t-Testi Sonuçları

	DOB Düzeyleri	N	$\bar{X}$	SS	df	t	p
Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri-Toplam	Düşük	61	67.606	6.995	365	-6.368	.000*
	Yüksek	306	73.656	6.731			
Öğrenmeye isteklilik alt boyutu	Düşük	61	43.704	4.879	365	-5.580	.000
	Yüksek	306	47.470	4.460			
Gelişime açıklılık alt boyutu	Düşük	61	23.901	2.867	365	-5.655	.000
	Yüksek	306	26.186	2.883			

*p<.05

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($t=-6.368$, $p=.000$; $p<.05$). Buna göre; dijital okuryazarlık beceri düzeyi yüksek olan öğretmenlerin düşük olanlara göre; yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin DOB düzeyleri açısından YÖE “öğrenmeye isteklilik” alt boyutu ve “gelişime açıklılık” alt boyutu arasında da anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıklar, dijital okuryazarlık becerileri yüksek olanların lehinedir.

4. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri; “cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”, “branş ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”, “kıdem ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”, “kademe ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin” ortak etkisine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için iki yönlü varyans analizi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerine, “Cinsiyet ve Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin” Ortak Etkisine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Etki Düzeyi
Cinsiyet	1264.794	1	1264.794	30.084	.00	.180
Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	2169.048	1	2169.048	51.592	.00	.980
Cinsiyet* Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	210.916	1	210.916			
Hata	15261.366	363		5.017	.026	.014
Toplam	1955719.000	367				

P<0.05

Tablo 5’e göre öğretmenlerin “cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin”, yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu ($p<.05$), etki derecesinin küçük düzeyde olduğu bulunmuştur ($n^2=.014$). Gruplar arası karşılaştırmalara göre; düşük düzey dijital okuryazarlık beceri düzeyine sahip kadın öğretmenlerin ortalaması $\bar{x}=69.58$, erkek öğretmenlerin ortalaması $\bar{x}=61.53$ ’tür. Yüksek düzey dijital okuryazarlık beceri düzeyi ortalamalarına bakıldığında ise kadın öğretmenler $\bar{x}=74.74$, erkek öğretmenler $\bar{x}=71.35$ ortalamaya sahiptir. Ayrıca yüksek düzey dijital okuryazarlık beceri düzeyine sahip olan kadın öğretmenlerin, yüksek dijital okuryazarlık beceri düzeyine sahip erkek öğretmenlere oranla yaşam boyu öğrenme eğilim ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin, dijital okuryazarlık beceri düzeyi yüksek kadın öğretmenler lehine anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerine, “Branş ve Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin” Ortak Etkisine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Etki Düzeyi
Branş	924.965	9	102.774	2.321	.015	.057
Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	16.09.722	1	1609.722	36.347	.000	.095
Branş* Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	488.507	8	61.063			
Hata	15412.107	348		1.379	.204	.031
Toplam	1955719.000	367				

P>0.05

Tablo 6’daki iki yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; öğretmenlerin branş ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p=.20$, $p>.05$).

Tablo 7. Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerine, “Kıdem ve Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin” Ortak Etkisine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Etki Düzeyi
Kıdem	22.242	3	7.414	.159	.924	.000
Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	1818.312	1	1818.312	39.031	.000	.098
Kıdem* Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	4.712	3	1.571			
Hata	16724.649	359		.034	.992	.000
Toplam	1955719.000	367				

P>0.05

Tablo 7’deki iki yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; öğretmenlerin kıdem ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur (p=.99, p>.05).

Tablo 8. Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerine, “Kademe ve Dijital Okuryazarlık Beceri Düzeylerinin” Ortak Etkisine İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Etki Düzeyi
Kademe	217.004	3	72.335	1.575	.195	.013
Dijital Okuryazarlık Be. Düz.	1242.999	1	1242.999	27.059	.000	.070
Kademe* Dijital Okuryazarlık Bec. Düz.	148.660	3	49.553			
Hata	16491.246	359		1.079	.358	.009
Toplam	1955719.000	367				

P>0.05

Tablo 8’deki iki yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; öğretmenlerin kademe ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur (p=.35, p>.05).

5. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için pearson korelasyon analizi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (r=.506, p<.01).

Ural ve Kılıç (2013)’a göre korelasyon katsayıları; 0-0.29 ise düşük, 0.30-0.64 ise orta, 0.65-0.85 ise yüksek ve 0.85-1.00 ise çok yüksek ilişkinin olduğunu göstermektedir. Buna göre, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki orta düzeydedir. Aşağıda verilen korelasyon analizlerinde de bu ölçütlere göre değerlendirme yapılmıştır.

6. “Cinsiyet gruplarında”, “Branş gruplarında”, “Kıdem gruplarında” ve “Kademe gruplarında”; öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için pearson korelasyon analizi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 9. "Cinsiyet Gruplarında", Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arası İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Cinsiyet		YBÖE
Kadın	DOB	.503 [*]
Erkek	DOB	.605 [*]

* $p < .01$, *DOB: Dijital Okuryazarlık Becerisi. YBÖE: Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri*

Tablo 9’da verildiği üzere, kadın ($r = .503$, $p < .01$) ve erkek ($r = .605$, $p < .01$) öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, kadın öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında erkeklere göre daha yüksek bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Tablo 10. "Branş Gruplarında", Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arası İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Branş			YBÖE
Okul Öncesi Öğretmeni	DOB	r	.384 [*]
		p	.011
		N	43
Sınıf Öğretmeni	DOB	r	.601 ^{**}
		p	.000
		N	76
Rehberlik	DOB	r	.397
		p	.067
		N	22
Yabancı Dil Öğretmeni	DOB	r	.404 [*]
		p	.016
		N	35
Din ve KAB Öğretmeni	DOB	r	.238
		p	.273
		N	23
Türkçe Öğretmeni	DOB	r	.564 ^{**}
		p	.000
		N	44
Matematik Öğretmeni	DOB	r	.598 ^{**}
		p	.000
		N	38
Sosyal Bilgiler	DOB	r	.570 ^{**}

Öğretmeni		p	.004
		N	24
Yetenek Dersi	DOB	r	.426*
Öğretmeni		p	.027
		N	27
Fen Bilimleri	DOB	r	.526**
Öğretmeni		p	.001
		N	35

**p<.01, *p<.05,

Tablo 10’da verildiği üzere, branş açısından öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki incelendiğinde; okulöncesi ($r=.384$, $p<.05$), sınıf ($r=.601$, $p<.01$), yabancı dil ($r=.404$, $p<.05$); matematik ($r=.598$, $p<.01$), Türkçe ($r=.564$, $p<.01$), fen bilimleri ($r=.526$, $p<.01$), sosyal bilgiler ($r=.570$, $p<.01$) ve yetenek dersi ($r=.426$, $p<.05$) öğretmenleri için orta düzeyde, anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Din KAB öğretmenleri ile rehberlik ve psikolojik danışmanlar açısından anlamlı bir ilişki bulunmadığı bulunmuştur. Ayrıca en yüksek ilişki sınıf öğretmenlerinde görülür iken en düşük ilişki okul öncesi öğretmenlerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 11. "Kıdem Gruplarında", Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arası İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Kıdem			YBÖE
0-5 Yıl	DOB	r	.464*
		p	.000
		N	92
6-10 Yıl	DOB	r	.494*
		p	.000
		N	106
11-15 Yıl	DOB	r	.508*
		p	.000
		N	73
16 Yıl ve Üzeri	DOB	r	.560*
		p	.000
		N	96

*p<.01

Tablo 11’de verildiği üzere, 0-5 yıl ($r=.464$, $p<.01$), 6-10 yıl ($r=.494$, $p<.01$), 11-15 yıl ($r=.508$, $p<.01$), ve 16 ve üzeri yıl ($r=.560$, $p<.01$) kıdeme sahip öğretmenlerin, dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında tüm kıdemler için pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca en yüksek ilişki 16 yıl ve üzeri yıl kıdeme sahip öğretmenlerde görülürken, en düşük ilişki ise 0-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerde olduğu görülmektedir.

Tablo 12. "Kademe Gruplarında", Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Becerileri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arası İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Kademe		YBÖE	
Okulöncesi	DOB	r	.372*
		p	.009
		N	49
İlkokul	DOB	r	.560*
		p	.000
		N	93
Ortaokul	DOB	r	.559*
		p	.000
		N	129
Lise	DOB	r	.438*
		p	.000
		N	96

p<.01

Tablo 12’de görüldüğü üzere, okulöncesi ($r=.372$, $p<.01$), ilkokul ($r=.560$, $p<.01$), ortaokul ($r=.559$, $p<.01$) ve lise ($r=.438$, $p<.01$) kademelerindeki öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında, tüm kademeler için pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, en yüksek ilişki ilkokul kademesindeki öğretmenlerde görülürken en düşük ilişki ise okul öncesi kademesindeki öğretmenlerde görülmektedir.

7. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordayıp yordamadığını belirlemek için regresyon analizi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 13. Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Becerilerinin, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Yordama Durumunu Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayan Değişken	Yordanan Değişken	R	R ²	F	B	β	t	p
DOB	YBÖE	.506	.256	125.552	.589	.506	11.205	*.00

*p<.05

Tablo 13’te görüldüğü üzere, basit doğrusal regresyon analiz sonucunda, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur ($p=0.00$; $p<0.05$). Diğer bir deyişle öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri, yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki değişimin %25’ini açıklamaktadır. Cohen (1988; 1992); etki büyüklüğü .10 olduğunda varyansın %1’ini açıkladığı ve küçük bir etki oluşturduğunu, .30 olduğunda varyansın %9’unu açıkladığı ve orta düzey bir etki oluşturduğunu, .50 olduğunda da varyansın %25’ini açıkladığını ve büyük bir etki oluşturduğunu belirtmiştir (akt. Field, 2009). Buna göre, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini etkileme gücü, orta düzeydedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada, ilk olarak öğretmenlerin dijital okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenme eğilim düzeyleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık ölçeğinden aldıkları puan ortalamasına ($\bar{x}=3.63$) göre dijital okuryazarlık beceri puanlarının “katılıyorum” düzeyinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimi ölçeğinden aldıkları puan ortalamasına ($\bar{x}=4.26$) göre yaşam boyu öğrenme eğilim düzeylerinin “kesinlikle katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ise öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğunu, öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeye ve öğrenmeye devam ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilim düzeyleri ile ilgili ulaşılan sonuçlar literatürdeki bazı araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Öçal (2017), ilkökul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerini incelediği araştırmasında “Çok Yeterli” düzeyinde bir sonuç elde etmiştir. Ocak ve Karakuş (2019), çalışmalarında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterliliklerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Şad ve Nalçacı (2015) da öğretmen adaylarının, eğitim sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya yönelik yeterlilik algılarını inceledikleri çalışmada, katılımcıların kendilerini yeterli hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Çetin (2016), Kazu ve Erten (2014), Kozan (2018), İşçioğlu ve Kocakuşak (2012) da çalışmalarında, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık kavramına vâkıf, dijital açıdan yetkin ve dijital okuryazarlığa motive olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Kösterelioğlu (2015) çalışmasında öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin “yüksek”; Yılmaz (2016) da “yeterli” düzeyde olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde Karaduman (2015), Kılıç (2015), Korkmaz (2019), Özçiftçi ve Çakır (2015) ve Şahin, Sarıtaş ve Çatalbaş (2019) da yürüttükleri çalışmalarda araştırma sonucuyla örtüşecek şekilde, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yeterli ve yüksek düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Çağımızda yaşanan değişimler sonucu bir gereklilik olarak eğitim alanında yerini alan dijital okuryazarlık becerilerine sahip öğretmenler, eğitim öğretim süreçlerini etkili ve verimli hale getirmede bu becerileri kullanmaktadırlar. Ayrıca öğrencilere bu becerileri kazandırılmada rehberlik yapmaktadırlar. Aynı zamanda öğretmenler yaşam boyu öğrenme becerileri ile kendilerini geliştirmeye ve yenilikleri takip etmeye devam etmektedirler. Nitekim 21. yüzyıl ile hayatımıza giren bu beceriler günümüzde ve gelecekte bireylerin sahip olmaları gereken yeterlilikler olarak görülmektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre; dijital okuryazarlık beceri düzeyi yüksek olan öğretmenlerin düşük olanlara göre; yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin de yüksek olduğu söylenebilir. Özgür (2016) tarafından yürütülen çalışmada da bilgi okuryazarlığına yönelik öz yeterlilikteki

artışın, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin kendilerini daha çok yeterli görmelerini sağladığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin artmasıyla yaşam boyu öğrenme eğiliminin arttığını ifade eden bu sonuç oldukça önemli bir sonuçtur. Nitekim 21. yüzyıl öğretmenlerinin yeniliklerin takipçisi olarak öğrenmeye devam etmesi, daima gelişime açık olması ve dijital teknolojileri de kullanarak öğrenmesini olumlu yönde desteklemesi kişisel gelişimi için de toplumsal gelişim için de istenilen bir durumdur.

Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde; cinsiyet, branş, kıdem ve kademe ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin ortak etkisi incelendiğinde; sadece cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu, diğer değişkenler bakımından ortak etkinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet ve dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki ortak etkisinin, dijital okuryazarlık beceri düzeyi yüksek olan kadın öğretmenler lehine anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca hem kadın hem de erkek öğretmenler için dijital okuryazarlık beceri düzeyleri arttıkça yaşam boyu öğrenme eğilim ortalamalarının da arttığı da görülmektedir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık beceri düzeyindeki artış, bilgiye erişimi ve bilginin aktif kullanımını olumlu yönde etkilemekte, bu da yaşam boyu öğrenme eğilimlerini artırmaktadır. Aynı doğrultuda yaşam boyu öğrenmeye eğilimli olan öğretmenler de dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmektedirler. Bu sonuçlardan hareketle dijital okuryazarlık beceri düzeyi yüksek olan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilim düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Dijital okuryazarlık kavramının öğrenmeye ilişkin yeni ve kapsamlı bir yaklaşım içerdiğini belirten Bundy (2004) de, dijital okuryazarlığın yaşam boyu öğrenme ve bağımsız öğrenme ile bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Anthonysamy vd., (2020) de dijital okuryazar bireylerin daha iyi öğrenme deneyimine sahip olacaklarını ve böylece yaşam boyu daha iyi öğrenenler olacaklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında anlamlı ve orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Buna göre; öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerindeki değişimin %25'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bu iki değişken arasındaki ilişki “cinsiyet” açısından incelendiğinde hem kadın hem erkek öğretmenler bakımından pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. “Branş” açısından incelendiğinde; okul öncesi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, yabancı dil öğretmenleri, matematik öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri, fen bilimleri öğretmenleri, sosyal bilimler öğretmenleri ve yetenek dersi öğretmenleri için orta düzeyde anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Din ve KAB öğretmenleri ve rehber öğretmenleri için dijital anlamı bir ilişki bulunmamıştır. “Kıdem” açısından incelendiğinde; 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-üzeri yıl kıdeme sahip öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında tüm kıdemler için pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. “Kademe”

değişkeni açısından incelendiğinde ise okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında, tüm kademeler için pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu sonuçlardan hareketle, öğretmenlerin genel anlamda dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin doğru orantılı olduğu, dijital okuryazarlık beceri düzeyleri arttıkça yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin arttığı ya da yaşam boyu öğrenme eğilimleri arttıkça dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bu durum öğretmenlerde bulunan bu iki yeterliğin birbirini desteklemesinden, dijital okuryazarlık becerilerine sahip bir öğretmenin bu yeterliğini kullanarak yenilikleri öğrenmeye yani yaşam boyu öğrenmeye devam etmesinden ve yaşam boyu öğrenme eğilimi olan öğretmenlerin de gelişen teknoloji doğrultusunda dijital okuryazarlık becerilerini kullanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Günümüzde özellikle dijital dünya sürekli bir gelişim içerisinde. Bireylerin bu dünyaya ayak uydurabilmeleri için yaşam boyu öğrenme becerilerini kullanmaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin bu dünyanın dışında kalmaması için yaşam boyu öğrenme becerilerini kullanarak eğitimin kalitesini arttırmaları beklenmektedir. Bu bakımdan bu iki yeterliliğin birbiri ile olumlu yönde ve destekleyici ilişkiler içinde olması oldukça önemli bir sonuçtur. Zira bilgi okuryazarlığı ile yaşam boyu öğrenmenin, birbiriyle ilişkili ve birbirini karşılıklı olarak güçlendiren iki kavram olduğunu belirtilmekte, toplumların bilgi toplumu olarak başarıyı sağlaması noktasında bu iki kavramın önemli rollere sahip olduğu vurgulanmaktadır (Akkoyunlu, 2008). Çünkü öğretmenler dijital okuryazarlık becerilerine sahip oldukları takdirde yeni ve güncel bilgilere daha hızlı ulaşabilmekte, bunları eğitim öğretim süreçlerinde kullanarak etkili bir öğretim sağlayabilmektedirler. Dijital teknolojiler sayesinde bilgi ve becerilere hızlı ve kolay ulaşılabilir olması öğretmenlerde öğrenmeye ve araştırmaya olan istek ve merakı da artırmaktadır. Bu sayede öğretmenler hem kişisel hem de mesleki anlamda kendini geliştirmeye, etkili öğretim süreci gerçekleştirilmeye kısacası yaşam boyu öğrenmeye devam edebilmektedirler.

Araştırmada, dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiye yönelik ulaşılan sonuç, alanyazında bu konuda yapılan çalışmalarla çoğunlukla benzerlik göstermektedir. Örneğin Gökbulut (2021)'un yaptığı çalışmada da öğretmenlerin hayat boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu görülmüştür. Boyacı (2019)'nın öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik çalışmasında da doğrusal yönde, pozitif ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Benzer şekilde Öteleş (2020) de öğretmen adayları ile yürüttüğü çalışmasında yaşam boyu öğrenme eğilimi ile dijital okuryazarlık düzeyi arasında orta düzeyde, olumlu ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucunu elde etmiştir. Özgür (2016) de öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlikleri üzerine yaptığı çalışmasında her iki kavram arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Özçiftçi ve Çakır (2015) ise çalışmasında yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve eğitim teknolojisi standartları öz yeterlikleri arasında orta

düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Ancak Özoğlu (2019) ise farklı bir sonuçla öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişki adlı çalışmasında yaşam boyu öğrenme ve dijital okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Bu sonucun farklı oluşu, çalışmalarda kullanılan ölçeğin farklı olmasından veya çalışmanın örneklemelerindeki farklılıktan kaynaklanıyor olabilir.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar ve araştırma sürecinde ulaşılan kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

-Dijital okuryazarlık becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında orta düzeyde çıkan anlamlı ilişkinin yüksek düzeye doğru artması amacıyla öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle dijital okuryazarlık becerilerinin kazandırılması ve bu sayede de bilgiye ve eğitime kolay ulaşabilme imkânı sunarak yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin artırılması sağlanabilir.

-Öğretmen adaylarına lisans eğitimi sürecinde, dijital okuryazarlık düzeylerini geliştirmelerine fırsat sağlayacak etkinlik, ödev, proje vb. faaliyetler yaptırılarak, yaşam boyu öğrenmenin önemi kavratılabilir ve hayat boyu öğrenme yeterlilikleri kazandırılabilir. Böylelikle mezun olan öğretmenlerin göreve başladıklarında bu kavramlarla ilgili beceri ve eğilimlerinin daha yüksek düzeyde olması sağlanabilir.

-Dijital okuryazarlık becerisinin ve yaşam boyu öğrenmenin çağımızın en önemli becerileri arasında olduğu ve bu becerilerin ancak öğretmenler aracılığı ile yeni nesil bireylerde geliştirilebileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda eğitimde yapılacak yeni düzenlemelere ve sonraki araştırmalara yol göstermesi amacıyla bu konu üzerinde, farklı değişkenler ele alınarak farklı örneklemelerde nitel ve deneysel araştırmaların yapılması önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar

Araştırma, Afyonkarahisar il merkezinde görev yapan 367 öğretmenlerle ve veri toplama aracı olarak kullanılan iki ölçekle sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda farklı örneklemelerle ve farklı ölçeklerle ya da dijital okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili derinlemesine nitel araştırmalar yapılabilir.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır. Tüm yazarlar makalenin yayınlanmış halini okumuş ve kabul etmişlerdir.

Yayın Etiği

Araştırma, AKÜ, Sos. ve Beş. Bil. Bilimsel Araşt. ve Yayın Etiği Kurulu'nca alınan 19.03.2021 tarihli, 2021/152 sayılı kararı sonucunda etik açıdan uygun görölmüş ve araştırma etik ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Finansman

Bu araştırma, herhangi bir finansman almamıştır.

ORCID

Gürbüz OCAK <http://orcid.org/0000-0001-8568-0364>

Sümeyye ÇENGELCİ <http://orcid.org/0000-0001-9336-8522>

Ramazan YURTSEVEN <http://orcid.org/0000-0001-9963-8642>

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (2011). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Akbaş, O. ve Özdemir, S. M. (2002). Avrupa birliğinde yaşam boyu öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*, 155(156).112-126.
- Akkoyunlu, B. (2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. International Educational Technology Conference (IETC).(6-8 Mayıs 2008). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aksoy, M. (2008). *Hayat boyu öğrenme ve kariyer rehberliği ilkelerinin istihdam edilebilirliğe etkileri: Otel işletmeleri üzerine bir uygulama*. Yayınlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altun, N. (2019). *Temel eğitim programları ve ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anthony, L., Koo, A.C., & Hew, S.H. (2020). Self-regulated learning strategies in higher education: fostering digital literacy for sustainable lifelong learning. *Education and Information Technologies*, 25, 2393-2414.
- Arslan, A., Bıçakçılığ Özsoy, R. ve Aslan, R. (2019). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 12(66).730-747.
- Ayra, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2015). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin mesleki öz yeterlik algıları ile ilişkisi. *Education Sciences*, 10(1).17-28.
- Boyacı, Z. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki (Düzce üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Buckingham, D. (2008). Defining digital literacy: What do young people need to know about digital media? In C. Lankshear & M. Knobel (Eds.), *Digital literacies: Concepts, policies and practices* (pp. 73-91). New York, NY: Peter Lang.
- Bundy, A. (2004). *Australian and New Zealand information literacy framework. Principles, standards and practice.2*. Edition. Australian and New Zealand Institute for Information Literacy.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 26. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Candy P C (2003). *Lifelong learning and information literacy*. Report for U.S. National Commission on Libraries and Information Science and National Forum on Information Literacy. Retrieved from <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/candy-fullpaper.pdf>
- Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Alken, L. S. (2003). *Applied multiple regression / correlation analysis for the behavioural sciences* (3rd Ed.). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Çam, E. ve Üstün, A. (2016). Öğretmenlerin mesleki tutumları ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1). 461-477.
- Çetin, O. (2016). Pedagogik formasyon programı ile lisans eğitimi fen bilimleri öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 658-685.
- Demiralay, R. ve Karadeniz, Ş. (2009). İlköğretimde yaşam boyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 2(6).89-119.
- Diker-Coşun, Y. (2010). *Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Epçaçan, C. (2013). Yaşam boyu öğrenme becerilerinin ders kitaplarında yer alma düzeyine örnek bir inceleme. *Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 353-379.
- European Commission (2002). *European report on quality indicators of lifelong learning*. Fifteen Quality Indicators, Brussels.
- Gökbulut B., (2021). Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile hayat boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3), 469-479. <https://doi.org/10.5961/jhes.2021.466>
- Göksan, T. S., Uzundurukan, S. ve Keskin, S. N., (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Avrupa Birliği'nin yaşam boyu öğrenme programları. I. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, Antalya, 143-151.
- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48.
- Gür-Erdoğan, D. ve Arsal, Z. (2016). Yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği (YBÖEÖ)'nin geliştirilmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 114-122.
- Hamutoğlu, N. B., Canan-Güngören, Ö., Kaya-Uyanık, G. ve Gür-Erdoğan, D. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe'ye uyarılma çalışması. *Ege Eğitim Dergisi* 18(1), 408- 429.
- Hocaoğlu, N. ve Akkaş-Baysal, E. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde G. Ocak (Editör), *Nicel araştırma modelleri-desenleri*. (66-123). Ankara: Pegem Akademi.
- İleri, S. (2017). *Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılım düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- İşçioğlu, E. ve Kocakuşak, S. (2012). İlköğretim sınıf öğretmenleri adaylarının sayısal okuryazarlık düzeyleri ve teknoloji algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, Özel Sayı, 2, 15-24.
- Karabacak, Z. İ. ve Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de Dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 91(488),

319-343.

- Karaduman, S. (2015). *Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile özyeterlik algıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Karakaya, F., Ünal, A., Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2018). Fen bilimleri öğretmenlerinin stem yaklaşımına yönelik farkındalıkları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 124-138.
- Karaman, M. K. ve Karataş, A. (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8(3), 798-808.
- Kaya, H. E. (2014). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 81-102.
- Kaya, M. (2020). *Ortaöğretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kazu, İ. Y. ve Erten, P. (2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(2), 132-152.
- Kılıç, H. (2015). İlköğretim Branş öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri (Denizli ili örneği).Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Korkmaz, (2019). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam ve 21.yüzyıl öğreten beceri düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kozan, M. (2018). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kurt, A. A., Dönmez, F. İ., Ersoy, M., Dindar, M., Mısırlı, Ö. ve Akçay, T. (2013). Teknoloji ışığında okuryazarlıklar. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Maç, N. ve Dede, A. (2008). İşyerinde informal öğrenme ve informal öğrenmenin istihdam üzerindeki rolü. Konya Ticaret Odası.http://www.kto.org.tr/d/file/informel_rapor.pdf adresinden 01.05.2021 erişildi.
- Martin, A. (2005). Digeulit-a European framework for digital literacy: A progress report. *Journal of e-Literacy*, 2(2), 130-136.
- Martin, A. (2008). Digital literacies: concepts, policies and practices. İçinde C. Lankshear, M. Knobel (Editörler). *Digital literacy and the digital society*, (151-174), New York: Peter Lang.
- MEB (2009).Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi, Yüksek Planlama Kurulu, Ankara; Milli Eğitim Bakanlığı.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078.
- Ocak, G. ve Karakuş, G. (2019).Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 129-147.
- Oskay, Ö., Erdem, E., Akkoyunlu, B., Soran, H. ve Yılmaz, A. (2010). *Öğretmenlerin öğretim ve öğrenme sürecindeki yeterlikler açısından kendilerini değerlendirmeleri üzerine bir çalışma*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16-18 Mayıs 2010, Bildiriler Kitabı, (211-221). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Öteleş, Ü. U. (2020). A study on the examination of the relationship between lifelong learning tendency and digital literacy level. *European Journal of Education Studies*, 7(8), 57-73.
- Özçiftçi, M. ve Çakır, R. (2015). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve eğitim teknolojisi standartları öz-yeterliliklerinin incelenmesi, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 1-19.
- Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018).Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özgür, H. (2016). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlilikleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 22-38.
- Özoğlu, C. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin dijital okuryazarlıkları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şad, S. N. ve Nalçacı, Ö. İ. (2015). Öğretmen adaylarının eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya ilişkin yeterlilik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 177-197.
- Şahin, Ç. ve Karakuş, G. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde G. Ocak (Editör), *Katılımcıları seçme: evren ve örneklem*.(2-63). Ankara: Pegem Akademi.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. 3. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tomero, J. M. P. (2004). *Promoting digital literacy: final report* (EAC/76/03). Understanding Digital Literacy. Barcelona: UAB.
- Turan, S. (2005). Öğrenen topluma doğru avrupa birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 87-98.
- Tüzel, S. ve Tok, M. (2013). Öğretmen adaylarının dijital yazma deneyimlerinin incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 6(15), 577-596.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Üstündağ, M. T., Güneş, E. ve Bahçivan, E. (2017). Dijital Okuryazarlık ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumları. *Journal of Education and Future*, 12, 19-29.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirme teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1) 155-167.
- Yılmaz, M. (2016). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 253-262.
- Yüzlü, U. (2019). *Ön lisans öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam boyu öğrenme anahtar yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Zayimoğlu Öztürk, F. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

The Journal of International Social Science Education

ISSN: 2146-6297 (Online) Journalhomepage: <https://www.dergipark.org.tr/en/pub/issej>

Examining the Relationship between Teachers' Dijital Literacy Skill Levels and Lifelong Learning Tendencies (Afyonkarahisar Sample)

Gürbüz OCAK, Sümeyye ÇENGELCİ & Ramazan YURTSEVEN

To cite this article: Ocak, G., Çengelci, S., & Yurtseven, R. (2022). Examining the Relationship between Teachers' Dijital Literacy Skill Levels and Lifelong Learning Tendencies: Afyonkarahisar Sample, *The Journal of International Social Science Education*, 8(1), 123-155. DOI: 10.47615/issej.1103143

To link to this article: <https://doi.org/10.47615/issej.1103143>

© 2022 The Author(s). Reprints and permissions: Authors have permission to share their article after it has been published in ISSEJ/The Journal of International Social Science Education, either in print or online as a First Edition

Highlights

In the 21st century, individuals need to have a number of skills in order to keep up with the rapid developments in many fields. Digital literacy and lifelong learning are among these skills.

In this study, the relationship between teachers' digital literacy skills and lifelong learning tendencies was examined. In addition, how teachers' digital literacy skills affect their lifelong learning tendencies, and their prediction status are discussed.

The results of the study will contribute to the literature and will shed light on teacher training policies and studies on this subject due to the small number of studies on the relationship between these two skills.

ISSEJ/The Journal of International Social Science Education is a double peer-reviewed online journal. This article can be used for research, teaching and private studies. Only the authors are responsible for the content of the article. The journal has the copyright of the articles. The publisher cannot be held liable for any loss, transaction, claim or damage arising directly or indirectly in connection with the use of the research material.

All authors are requested to disclose any actual or potential conflict of interest including any financial, personal or other relationships with other people or organizations regarding the submitted work.

Examining the Relationship between Teachers' Dijital Literacy Skill Levels and Lifelong Learning Tendencies (Afyonkarahisar Sample)

Gürbüz OCAK <http://orcid.org/0000-0001-8568-0364>

Faculty of Education, Afyon Kocatepe University, Afyonkarahisar, 03200, Turkey

Sümeyye ÇENGELCİ <http://orcid.org/0000-0001-9336-8522>

Çay Vocational School, Afyon Kocatepe University, Afyonkarahisar, 03700, Turkey

Ramazan YURTSEVEN <http://orcid.org/0000-0001-9963-8642>

Ministry of Education, Sultanbeyli Nene Hatun Primary School, İstanbul, 34935, Turkey

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between teachers' digital literacy skills and lifelong learning tendencies. The relational survey model was used in this study. The sample of the study consists of 367 teachers working in preschool, primary school, middle school and high school levels in Afyonkarahisar city center. Frequency, percentage, standard deviation, mean, independent samples t-test, Pearson moment correlation, regression and two-way variance (Anova) analysis were used in the analysis of the data. The result of the study revealed that teachers' digital literacy skill levels and lifelong learning tendencies are high. A significant difference was found between teachers' lifelong learning tendencies and digital literacy skill levels. It was observed that this difference was in favor of those with high digital literacy skills. In addition, on teachers' lifelong learning tendencies; the common effect of gender and digital literacy skill levels was found to be significant; but branch, seniority, level and digital literacy skill levels do not have a common effect. It was found that there is a significant, moderate and positive relationship between teachers' digital literacy skills and lifelong learning tendencies. At the same time, positive and moderately significant relationships were found between these two variables in gender, branch, seniority and level groups. Finally, it was found that teachers' digital literacy skills significantly predicted their lifelong learning tendencies.

ARTICLE HISTORY

Received 13 April 2022
Accepted 13 May 2022

KEYWORDS

Digital Literacy,
Lifelong Learning,
Teachers.

Type of the paper
Research article.

CONTACT Ramazan YURTSEVEN ✉ ramazan_yurtseven15@hotmail.com 📧 MEB, Sultanbeyli Nene Hatun Primary School, Istanbul, 34935, Turkey

© 2022 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

Introduction

In our age, the rapid developments experienced as technology and digital space has become a transformative power are reflected in all areas of life. The 21st century has taken many names such as communication information, space, informatics, technology and internet age in line with the developments; the society of this age is named as information, technology and communication society. Therefore, in order to keep up with all the changes and developments, the skills and competencies required of individuals have also changed (Karaman & Karataş, 2009). At this point, the inevitability of change and development necessitates individuals and institutions to increase their quality of life in parallel with these changes in science and technology, to develop and change their knowledge and skills, and to renew themselves in accordance with the age. In this direction, the importance of using digital technologies effectively and efficiently in order to be able to use, interpret and adapt constantly renewed knowledge and skills is increasing over time (Kazu & Erten, 2014).

Rapid developments in information and communication technologies make it necessary for human beings to always improve themselves by updating their knowledge and competencies. As a result of the developments in the digital field, the necessity of individuals to be in continuous learning practice has also revealed the concept of lifelong learning. As a matter of fact, lifelong learning, which is an important tool in increasing the quality of human resources, is an important skill that individuals should acquire in order to adapt to the environment they live in and the requirements of the time (Aksoy, 2008; Özgür, 2016). In this context, lifelong learning has an important role in keeping up with the digital age. For this reason, it is extremely important for individuals to have competencies such as digital literacy and lifelong learning.

To sum up, it is seen that a new set of skills is needed in order to develop personally, socially, economically and socially to keep up with the developments of the age. Digital literacy and lifelong learning have an important place among these skills. Today, technology and education have become two important elements that complement and support each other. The rapid development of technology has greatly affected the field of education and has led to many innovations and will continue to lead to different innovations from now on. In order to use these innovations, the development of digital and technological skills, and in order to develop them, individuals need to improve themselves by continuing to learn and be in lifelong learning. It is considered extremely important for 21st century individuals to have these two skills and competencies, and the most important task in raising individuals with these falls to teachers. Considering that teachers are the architects of the future and the pioneers of the development of society, they must first have all these competencies themselves in order to constantly follow the

innovations of the age, always improve themselves and teach the skills of the new century as role models to the generations they raise. In this context, there is a need to examine teachers' digital literacy and lifelong learning trends.

Purpose

The aim of the study is to examine the relationship between teachers' digital literacy skill levels and lifelong learning tendencies. For this purpose, the problem of study is "Is there a significant relationship between teachers' digital literacy skill levels and lifelong learning tendencies?" has been determined. Within the framework of this main problem, the following sub-problems were created.

1. What is the distribution of teachers' digital literacy skill levels?
2. What is the distribution of teachers' lifelong learning tendency levels?
3. Is there a significant difference between lifelong learning tendencies according to teachers' digital literacy skill levels?
4. Is there a common effect of;
  - a. "gender and digital literacy skill levels"
  - b. "branch and digital literacy skill levels"
  - c. "years of seniority and digital literacy skill levels"
  - d. "level of employment and digital literacy skill levels" on teachers' lifelong learning tendencies?
5. Is there a significant relationship between teachers' digital literacy skills and lifelong learning tendencies?
6. Is there a significant relationship between teachers' digital literacy skills and lifelong learning tendencies in "gender", "branch", "year of seniority" and "level" groups?
7. Do teachers' digital literacy skill levels predict their lifelong learning tendencies?

Method

In this study, the relational survey model was used. The universe of study consists of teachers working in Afyonkarahisar. The sample consists of 367 teachers from different branches in Afyonkarahisar city center. In this study, developed by Ng (2012) to determine teachers' digital literacy skills; the "Digital Literacy Scale" was adapted into Turkish by Üstündağ, Güneş and Bahçivan (2017), and the "Lifelong Learning Tendency Scale" developed by Gür-Erdoğan and Arsal (2016) was used to determine lifelong learning tendencies.

The normality test was performed according to the skewness and kurtosis coefficient of the distribution of the data. Then, Levene test was applied for homogeneity. The data were found to be normally distributed and homogeneous. In the analysis, descriptive statistics such as frequency, percentage distribution and arithmetic mean were used. In addition, t-test, two-way ANOVA, Pearson correlation and simple regression analysis were applied.

Findings

In this section, the findings are given in line with the sub-problems of study.

1. The digital literacy skill scores of the teachers were found to be at the level of “agree” ($\bar{x}=3.63$). This finding shows that teachers’ digital literacy skills are at a high level.
2. It was found that the lifelong learning tendency scores of the teachers were at the level of “strongly agree” ($\bar{x}=4.26$). This finding shows that teachers’ lifelong learning tendencies are high.
3. A significant difference was found between teachers’ lifelong learning tendencies and digital literacy skill levels. It was seen that this difference was in favor of those with high digital literacy skills. In addition, a significant difference was found between the digital literacy skill levels and the “willingness to learn sub-dimension and openness to development sub-dimension” of the lifelong learning tendency scale. These differences favor those with high digital literacy skills. According to this, teachers with high digital literacy skills compared to those with low levels of digital literacy. It can be said that lifelong learning tendencies are high.
4. On teachers’ lifelong learning tendencies; the common effect of gender and digital literacy skill levels was found to be significant. However, it was determined that there was no common effect of branch, seniority, level and digital literacy skill levels.
5. It was found that there is a significant, moderate and positive relationship between teachers’ digital literacy skills and lifelong learning tendencies.
6. At the same time, positive and moderately significant relationships were found between these two variables in gender, branch, seniority and level groups.
7. Finally, it was found that teachers’ digital literacy skills significantly predicted their lifelong learning tendencies. In addition, teachers’ digital literacy skills explain 25% of the change in lifelong learning tendencies. Accordingly, teachers’ digital literacy skills significantly predict their lifelong learning tendencies.

Discussion and Conclusion

As a result of the study, it has been determined that teachers have a high level of digital literacy and lifelong learning tendencies. At the same time, as a result of examining the difference between teachers’ digital literacy skills and lifelong learning tendencies, it was determined that there was a significant difference between these two variables and this difference was in favor of those with high digital literacy skills. In addition to these, in the examinations made on the common effect of demographic characteristics (gender, branch, seniority and level) and digital literacy skill levels on teachers’ lifelong learning tendencies, it was found that only gender and digital literacy skill levels had a significant

effect on teachers' lifelong learning tendencies and that It was determined that the significance was in favor of female teachers with high digital literacy skills. It was found that the common effect of other characteristics and digital literacy skill levels did not have a significant effect on lifelong learning tendencies. In addition, it has been observed that as the digital literacy skill levels increase for both female and male teachers, the average of lifelong learning tendencies also increases. When the relationship between teachers' digital literacy skills and lifelong learning tendencies was examined, it was found that there was a significant, moderate and positive relationship between these two variables. At the same time, positive and moderately significant relationships were found between these two variables in gender, branch, seniority and level groups. Finally, it was found that teachers' digital literacy skills significantly predicted their lifelong learning tendencies. The results obtained overlap with the studies in the literature, showing that these two competencies support each other and that there are positive relationships between them.

Implication and Suggestions

In line with the results of study, the following suggestions can be made:

-In order to increase the significant relationship between digital literacy skills and lifelong learning tendencies towards a higher level, it can be ensured that teachers gain digital literacy skills through in-service trainings, and thus, lifelong learning tendencies can be increased by providing easy access to information and training.

-Activities, assignments, projects, etc. that will provide teacher candidates with an opportunity to improve their digital literacy levels in undergraduate processes. By having activities done, the importance of lifelong learning can be understood and they can always be willing to continue lifelong learning. Thus, it can be ensured that graduate teachers have a higher level of skills and tendencies related to these concepts when they start to work.

-It should not be forgotten that digital literacy skills and lifelong learning are among the most important skills of our age. These skills can only be developed in all individuals through teachers. In this context, it can be suggested to conduct qualitative and experimental study on this subject in different samples by considering different variables, in order to improve these skills of teachers and to guide the arrangements to be made in education and further studies.

Research Limitations and Future Research

The study is limited to 367 teachers working in Afyonkarahisar city center and two scales used as data collection tools. In future study, in-depth qualitative study can be conducted with different samples and different scales or on digital literacy and lifelong learning.

Author Contributions

The authors contributed equally to the study. All authors have read and accepted the published version of the article.

Publication Ethics

The study was deemed ethically appropriate as a result of the decision dated 19.03.2021 and numbered 2021/152 taken by “AKÜ, Sos. ve Beş. Bil. Bilimsel Araşt. ve Yayın Etiği Kurulu” and was carried out in accordance with the ethical principles of the study.

Funding

This study received no external funding.

ORCID

Gürbüz OCAK <http://orcid.org/0000-0001-8568-0364>

Sümeyye ÇENGELCİ <http://orcid.org/0000-0001-9336-8522>

Ramazan YURTSEVEN <http://orcid.org/0000-0001-9963-8642>

References

- Açıkgöz, K. Ü. (2011). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Akbaş, O. ve Özdemir, S. M. (2002). Avrupa birliğinde yaşam boyu öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*, 155(156), 112-126.
- Akkoyunlu, B. (2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. International Educational Technology Conference (IECT). (6-8 Mayıs 2008). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aksoy, M. (2008). *Hayat boyu öğrenme ve kariyer rehberliği ilkelerinin istihdam edilebilirliğe etkileri: Otel işletmeleri üzerine bir uygulama*. Yayımlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altun, N. (2019). *Temel eğitim programları ve ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anthony, L., Koo, A.C., & Hew, S.H. (2020). Self-regulated learning strategies in higher education: fostering digital literacy for sustainable lifelong learning. *Education and Information Technologies*, 25, 2393-2414.
- Arslan, A., Bıçakçıl Özsoy, R. ve Aslan, R. (2019). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 12(66), 730-747.
- Ayra, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2015). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin mesleki öz yeterlik algıları ile ilişkisi. *Education Sciences*, 10(1), 17-28.
- Boyacı, Z. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki (Düzce üniversitesi örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Buckingham, D. (2008). Defining digital literacy: What do young people need to know about digital media? In C. Lankshear & M. Knobel (Eds.), *Digital literacies: Concepts, policies and practices* (pp. 73-91). New York, NY: Peter Lang.
- Bundy, A. (2004). *Australian and New Zealand information literacy framework. Principles, standards and practice.2*. Edition. Australian and New Zealand Institute for Information Literacy.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 26. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Candy P C (2003). *Lifelong learning and information literacy*. Report for U.S. National Commission on Libraries and Information Science and National Forum on Information Literacy. Retrieved from <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/candy-fullpaper.pdf>

- Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Alken, L. S. (2003). *Applied multiple regression / correlation analysis for the behavioural sciences* (3rd Ed.). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Çam, E. ve Üstün, A. (2016). Öğretmenlerin mesleki tutumları ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 461-477.
- Çetin, O. (2016). Pedagojik formasyon programı ile lisans eğitimi fen bilimleri öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 658-685.
- Demiralay, R. ve Karadeniz, Ş. (2009). İlköğretimde yaşam boyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 2(6), 89-119.
- Diker-Coşun, Y. (2010). *Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Epcacan, C. (2013). Yaşam boyu öğrenme becerilerinin ders kitaplarında yer alma düzeyine örnek bir inceleme. *Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 353-379.
- European Commission (2002). *European report on quality indicators of lifelong learning. Fifteen Quality Indicators*, Brussels.
- Gökbulut B., (2021). Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile hayat boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3), 469-479. <https://doi.org/10.5961/jhes.2021.466>
- Göksan, T. S., Uzundurukan, S. ve Keskin, S. N., (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Avrupa Birliği'nin yaşam boyu öğrenme programları. I. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, Antalya, 143-151.
- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48.
- Gür-Erdoğan, D. ve Arsal, Z. (2016). Yaşam boyu öğrenme eğilim ölçeği (YBÖEÖ)'nin geliştirilmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 114-122.
- Hamutoğlu, N. B., Canan-Güngören, Ö., Kaya-Uyanık, G. ve Gür-Erdoğan, D. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe'ye uyarılma çalışması. *Ege Eğitim Dergisi* 18(1), 408-429.
- Hocaoğlu, N. ve Akkaş-Baysal, E. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde G. Ocak (Editör), *Nicel araştırma modelleri-desenleri*. (66-123). Ankara: Pegem Akademi.
- İleri, S. (2017). *Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılım düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- İşçioğlu, E. ve Kocakuşak, S. (2012). İlköğretim sınıf öğretmeni adaylarının sayısal okuryazarlık düzeyleri ve teknoloji algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, Özel Sayı, 2, 15-24.
- Karabacak, Z. İ. ve Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de Dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 91(488), 319-343.
- Karaduman, S. (2015). *Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Karakaya, F., Ünal, A., Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2018). Fen bilimleri öğretmenlerinin stem yaklaşımına yönelik farkındalıkları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 124-138.
- Karaman, M. K. ve Karataş, A. (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8(3), 798-808.
- Kaya, H. E. (2014). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 81-102.

- Kaya, M. (2020). *Ortaöğretim öğrencilerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kazu, İ. Y. ve Erten, P.(2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(2), 132-152.
- Kılıç, H. (2015). İlköğretim Branş öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri (Denizli ili örneği).Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Korkmaz, (2019). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam ve 21.yüzyıl öğreten beceri düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kozan, M. (2018). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kurt, A. A., Dönmez, F. İ., Ersoy, M., Dindar, M., Mısırlı, Ö. ve Akçay, T. (2013). Teknoloji ışığında okuryazarlıklar. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Maç, N. ve Dede, A. (2008). İşyerinde informal öğrenme ve informal öğrenmenin istihdam üzerindeki rolü. Konya Ticaret Odası.http://www.kto.org.tr/d/file/informel_rapor.pdf adresinden 01.05.2021 erişildi.
- Martin, A. (2005). Digeulit-a European framework for digital literacy: A progress report.*Journal of e-Literacy*, 2(2), 130-136.
- Martin, A. (2008). Digital literacies: concepts, policies and practices. İçinde C. Lankshear, M. Knobel (Editörler). *Digital literacy and the digital society*, (151-174), New York: Peter Lang.
- MEB (2009).Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi, Yüksek Planlama Kurulu, Ankara; Milli Eğitim Bakanlığı.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078.
- Ocak, G. ve Karakuş, G. (2019).Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 129-147.
- Oskay, Ö., Erdem, E., Akkoyunlu, B., Soran, H. ve Yılmaz, A. (2010). *Öğretmenlerin öğretim ve öğrenme sürecindeki yeterlikler açısından kendilerini değerlendirmeleri üzerine bir çalışma*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16-18 Mayıs 2010, Bildiriler Kitabı, (211-221). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Öteleş, Ü. U. (2020). A study on the examination of the relationship between lifelong learning tendency and digital literacy level.*European Journal of Education Studies*, 7(8), 57-73.
- Özçiftçi, M. ve Çakır, R. (2015). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve eğitim teknolojisi standartları öz-yeterliliklerinin incelenmesi, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 1-19.
- Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018).Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özgür, H. (2016). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlilikleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 22-38.
- Özoğlu, C. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin dijital okuryazarlıkları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şad, S. N. ve Nalçacı, Ö. İ. (2015). Öğretmen adaylarının eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya ilişkin yeterlilik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 177-197.

- Şahin, Ç. ve Karakuş, G. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde G. Ocak (Editör), *Katılımcıları seçme: evren ve örneklem*.(2-63). Ankara: Pegem Akademi.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. 3. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tornero, J. M. P. (2004). *Promoting digital literacy: final report* (EAC/76/03). Understanding Digital Literacy. Barcelona: UAB.
- Turan, S. (2005). Öğrenen topluma doğru avrupa birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 87-98.
- Tüzel, S. ve Tok, M. (2013). Öğretmen adaylarının dijital yazma deneyimlerinin incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 6(15), 577-596.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Üstündağ, M. T., Güneş, E. ve Bahçivan, E. (2017). Dijital Okuryazarlık ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumları. *Journal of Education and Future*, 12, 19-29.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1) 155-167.
- Yılmaz, M. (2016). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 253-262.
- Yüzlü, U. (2019). *Ön lisans öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam boyu öğrenme anahtar yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Zayimoğlu Öztürk, F. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.